

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 22 stycznia 2015 r.*

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym — Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących — Rozporządzenie (EWG) nr 1408/71 — Artykuł 7 ust. 2 lit. c) — Stosowanie konwencji o zabezpieczeniu społecznym zawartych między państwami członkowskimi — Uchodźca pochodzący z innego państwa członkowskiego powracający do ojczyzny — Ukończenie okresów zatrudnienia na terytorium innego państwa członkowskiego — Wniosek o przyznanie emerytury — Odmowa

W sprawach połączonych C-401/13 i C-432/13

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Curtea de Apel Cluj (Rumunia) postanowieniami z dnia 2 lipca i 27 czerwca 2013 r., które wpłynęły do Trybunału, odpowiednio, w dniach 16 lipca i 31 lipca 2013 r., w postępowaniach:

Vasiliki Balazs

przeciwko

Casa Județeană de Pensii Cluj (C-401/13),

oraz

Casa Județeană de Pensii Cluj

przeciwko

Attili Balazsowi (C-432/13),

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, K. Jürimäe (sprawozdawca), J. Malenovský, M. Safjan i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: I. Illéssy, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 czerwca 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu małżonków Balazs przez adwokatów S. Dimę oraz A. Muntean,

* Język postępowania: rumuński.

- w imieniu rządu rumuńskiego przez R. Radu, R. Hațieganu, E. Gane oraz A.L. Crișan, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu greckiego przez E.M. Mamounę, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Martina oraz C. Gheorghiu, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 4 września 2014 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w brzmieniu zmienionym i uaktualnionym rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r. (Dz.U. 1997, L 28, s. 1), zmienionego rozporządzeniem nr 1992/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z dnia 18 grudnia 2006 r. (Dz.U. L 392, s. 1, zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1408/71”).
- 2 Powyższe wnioski zostały złożone w ramach sporów między V. Balazs a Casa Județeană de Pensii Cluj (okręgowym zakładem ds. rent i emerytur w Klużu-Napoce w Rumunii, zwanym dalej „Casa Județeană de Pensii”) z jednej strony oraz Casa Județeană de Pensii a A. Balazsem w przedmiocie przyznania świadczeń emerytalnych V. Balazs i A. Balazsowi (łącznie zwanymi dalej „małżonkami Balazs”) z drugiej strony.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 6 rozporządzenia nr 1408/71 przewiduje:

„W ramach podmiotowego i przedmiotowego zakresu niniejszego rozporządzenia zastępuje ono, z zastrzeżeniem przepisów art. 7, 8 oraz art. 46 ust. 4, postanowienia każdej konwencji o zabezpieczeniu społecznym wiążącej:

- a) [...] wyłącznie dwa lub więcej państw członkowskich;

[...]”.

- 4 Artykuł 7 ust. 2 lit. c) wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Bez względu na przepisy art. 6 pozostają w mocy:

[...]

c) określone postanowienia konwencji o zabezpieczeniu społecznym, do których państwa członkowskie przystąpiły przed datą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, pod warunkiem że są one korzystniejsze dla beneficjentów lub jeśli wynikają ze szczególnych okoliczności o charakterze historycznym, a ich skutek jest ograniczony w czasie, o ile postanowienia te są wymienione w załączniku III”.

5 Stosownie do treści art. 94 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 1408/71:

„1. Niniejsze rozporządzenie nie daje podstawy dla nabycia jakichkolwiek praw za okres poprzedzający dzień 1 października 1972 r. lub datę jego stosowania na terytorium danego państwa członkowskiego lub na części terytorium tego państwa.

2. Każdy okres ubezpieczenia, oraz w odpowiednim przypadku każdy okres zatrudnienia lub zamieszkania, ukończony zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego przed dniem 1 października 1972 r. lub przed datą stosowania niniejszego rozporządzenia na terytorium tego państwa członkowskiego lub na części terytorium tego państwa jest uwzględniany dla celów ustalenia praw nabytych na podstawie przepisów niniejszego rozporządzenia”.

6 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. (Dz.U. L 74, s. 1), w brzmieniu nadanym mu rozporządzeniem Rady (WE) nr 1791/2006 z dnia 20 listopada 2006 r. (Dz.U. L 363) (zwane dalej „rozporządzeniem nr 574/72”), ustanawia zasady stosowania rozporządzenia nr 1408/71.

Umowa dwustronna

7 Dwustronna umowa między rządem Rumunii a rządem Republiki Greckiej dotycząca ostatecznego uregulowania kompensaty składek na ubezpieczenie społeczne od greckich uchodźców politycznych powracających z Rumunii do ojczyzny, podpisana w dniu 23 lutego 1996 r. (zwana dalej „umową dwustronną”), nie została ujęta w załączniku III do rozporządzenia nr 1408/71.

8 Pojęcia „repatrianta” i „okresu ubezpieczenia” zostały zdefiniowane na potrzeby umowy dwustronnej w art. 1 lit. a) i e) tej umowy w sposób następujący:

„a) repatriant: osoba pochodzenia greckiego, zamieszkała w Rumunii po dniu 1 stycznia 1945 r., posiadająca status uchodźcy politycznego, jak również członkowie jej rodziny, którzy powrócili lub powrócą do Grecji, aby zamieszkać tam na stałe, w ciągu sześciu lat od daty wejścia w życie niniejszej umowy;

[...]

e) okres ubezpieczenia: okres, w którym w Rumunii zostały opłacone składki na ubezpieczenie społeczne zgodnie z ustawodawstwem rumuńskim”.

9 Zgodnie z art. 2 umowy dwustronnej:

„1. Umawiające się strony regulują kompensatę składek na ubezpieczenie społeczne zapłaconych przez repatriantów zgodnie z ustępami 2 i 3 niniejszego artykułu oraz z artykułem 3 niniejszej umowy.

2. Strona rumuńska zobowiązuje się do zapłaty stronie greckiej kwoty ryczałtu tytułem kompensaty za wypłatę emerytur i pokrycia okresu ubezpieczenia repatriantów przez stronę grecką.

3. Strona grecka zobowiązuje się do zapłaty emerytur emerytowanym repatriantom oraz do uznania okresów ubezpieczenia ukończonych przez repatriantów podlegających ubezpieczeniu według greckiego ustawodawstwa w dziedzinie zabezpieczenia społecznego”.

- 10 Kompensata, o której mowa w art. 2 ust. 2 umowy dwustronnej, równa jest, zgodnie z art. 3 tej umowy, kwocie 15 mln USD.
- 11 Zgodnie z art. 5 tej umowy „po zapłacie kwoty 15 mln USD ustają wszelkie zobowiązania strony rumuńskiej w odniesieniu do praw w zakresie zabezpieczenia społecznego greckich uchodźców politycznych powracających do ojczyzny”.

Postępowania główne i pytanie prejudycjalne

- 12 Małżonkowie Balazs są obywatelami greckimi mającymi status „greckich uchodźców politycznych będących repatriantami”. Ich miejscem zamieszkania są Saloniki (Grecja).
- 13 W 1948 r. V. i A. Balazsowie, będący w wieku odpowiednio 9 i 7 lat, przenieśli się do Rumunii, gdzie nadano im status uchodźców politycznych. Przez okres odpowiednio 28 lat oraz 34 lat 7 miesięcy i 6 dni odprowadzali składki do rumuńskiego publicznego systemu ubezpieczeń społecznych. W dniu 18 sierpnia 1990 r. powrócili na stałe do Grecji w charakterze repatriantów.
- 14 W 1998 r. małżonkowie Balazs wystąpili do władz greckich z wnioskami zmierzającymi do uznania okresów pracy ukończonych w Rumunii. Decyzjami z dnia 21 września 1998 r. władze greckie uznały, że V. i A. Balazsowie ukończyli w Rumunii odpowiednio 8351 i 9382 dni składkowych, z czego przy ustalaniu wysokości ich emerytur władze greckie postanowiły uznać tylko 4500 dni.
- 15 Na tej podstawie władze greckie przyznały małżonkom Balazs prawo do emerytury.
- 16 I tak, w stosunku do V. Balazs wysokość przyznanej emerytury została ustalona na podstawie 6993 dni całkowitego okresu ubezpieczenia, z czego 4500 dni z tytułu okresu pracy w Rumunii i 2493 dni z tytułu okresu pracy w Grecji. W oparciu o powyższe wyliczenie przyznano jej świadczenie emerytalne w wysokości 136 910 GRD (drachm greckich) miesięcznie (około 390 EUR).
- 17 W przypadku A. Balazsa wysokość przyznanej emerytury została ustalona w oparciu o całkowity okres ubezpieczenia wynoszący 7733 dni, z czego 4500 dni z tytułu okresu pracy w Rumunii i 3233 dni z tytułu okresu pracy w Grecji. W oparciu o powyższe wyliczenie przyznano mu świadczenie emerytalne w wysokości 596,99 EUR miesięcznie.
- 18 W dniach 11 października i 27 listopada 2007 r. V. i A. Balazsowie zwrócili się do Casa Județeană de Pensii z wnioskami w sprawie przyznania im świadczeń emerytalnych na podstawie przepisów rozporządzeń nr 1408/71 i nr 574/72.
- 19 Wnioski te zostały oddalone decyzjami z dnia 5 października 2011 r. W swoich decyzjach Casa Județeană de Pensii wskazał, że ze względu na fakt, iż małżonkowie Balazs mieli status greckich uchodźców politycznych będących repatriantami, zgodnie z art. 5 umowy dwustronnej po stronie władz rumuńskich nie istniało żadne zobowiązanie do przyznania im świadczeń emerytalnych.
- 20 Małżonkowie Balazs zaskarżyli te decyzje, odrębnymi skargami, do Tribunalul Cluj (sądu w Klużu-Napoce).
- 21 W wyrokach z dnia 26 września 2012 r. Tribunalul Cluj uchylił powyższe decyzje i zobowiązał Casa Județeană de Pensii do wydania nowych decyzji, przyznających małżonkom Balazs prawo do świadczeń emerytalnych zgodnie z przepisami rozporządzeń nr 1408/71 i nr 574/72, z uwzględnieniem wszystkich okresów składkowych ukończonych przez nich w Rumunii. W uzasadnieniu wyroku sąd ten wskazał w tym zakresie, że rozporządzenia te miały zastosowanie do wniosków małżonków Balazs, gdyż umowa dwustronna nie mieści się w ramach wyjątków określonych w art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia nr 1408/71, ponieważ jej stosowanie jest nieograniczone czasowo, zaś sama ta umowa nie została

wymieniona w załączniku III do rozporządzenia, przy czym skoro małżonkowie Balazs wystąpili o przyznanie emerytury na podstawie tego rozporządzenia, postanowień umowy dwustronnej w oczywisty sposób nie można uznać za bardziej korzystne dla beneficjentów.

- 22 W wykonaniu powyższych wyroków Casa Județeană de Pensii w dniach 20 i 27 lutego 2013 r. wydał dwie nowe decyzje, w których, w oparciu o przepisy rozporządzenia nr 1408/71, przyznał V. i A. Balazsom prawo do emerytury w wysokości odpowiednio 500 RON i 405 RON (rumuńskich lejów) miesięcznie (około 110 EUR i 90 EUR).
- 23 Obydwa wyroki Tribunalul Cluj zostały zaskarżone zarówno przez V. i A. Balazsów, jak i Casa Județeană de Pensii do Curtea de Apel Cluj (sądu apelacyjnego w Klużu-Napoce).
- 24 Casa Județeană de Pensii podniósł w istocie, iż przepisy rozporządzeń nr 1408/71 i nr 574/72 nie mają zastosowania w niniejszej sprawie z uwagi na postanowienia umowy dwustronnej. Zgodnie z powyższą umową z uwagi na wypełnienie przyjętego przez Rumunię zobowiązania dotyczącego zapłaty państwu greckiemu kwoty 15 mln USD wszelkie zobowiązania Rumunii wobec repatriowanych greckich uchodźców politycznych wygasły.
- 25 Małżonkowie Balazs nie zgadzają się z uzasadnieniem wyroków Tribunalul Cluj i w oparciu o postanowienia wspomnianych rozporządzeń domagają się ustalenia ich prawa do świadczeń emerytalnych z uwzględnieniem wszystkich okresów składkowych ukończonych w Rumunii. Podnoszą oni w istocie, iż z uwagi na przystąpienie Rumunii do Unii Europejskiej rozporządzenia nr 1408/71 i nr 574/72 są wiążące w stosunku do tego państwa członkowskiego. Dwustronna umowa, która jest dla nich mniej korzystna, a poza tym nie została ujęta w załączniku III do rozporządzenia nr 1408/71, nie mieści się bowiem w zakresie stosowania art. 7 ust. 2 lit. c) tego rozporządzenia.
- 26 W tych okolicznościach Curtea de Apel Cluj postanowił zawiesić postępowanie w obydwu sprawach i zwrócić się do Trybunału z wnioskami o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie pytania, które w obu postanowienia odsyłających zostało sformułowane jednakowo:

„Czy art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w ten sposób, że zakresem stosowania tego przepisu objęta jest umowa dwustronna, zawarta między dwoma państwami członkowskimi przed datą wejścia w życie rzezonego rozporządzenia, na podstawie której uzgodniły one ustanie zobowiązania dotyczącego świadczeń społecznych należnych od jednego państwa obywatelom drugiego państwa, którzy mieli status uchodźców politycznych na terytorium tego pierwszego państwa i [powrócili na terytorium drugiego państwa w charakterze repatriantów], w zamian za zapłatę przez pierwsze wymienione państwo kwoty ryczałtu na wypłatę emerytur i na pokrycie okresu, w odniesieniu do którego w pierwszym państwie członkowskim zostały zapłacone składki na ubezpieczenie społeczne?”.

- 27 Postanowieniem Prezesa Trybunału z dnia 4 września 2013 r. sprawy C-401/13 i C-432/13 zostały połączone do łącznego rozpoznania w ramach pisemnego etapu postępowania oraz do wydania wyroku.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 28 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w ten sposób, że umowa dwustronna dotycząca świadczeń z zabezpieczenia społecznego należnych obywatelom jednego z umawiających się państw, którzy na terytorium drugiego umawiającego się państwa mieli status uchodźców politycznych – którą państwa te zawarły przed przystąpieniem do Unii Europejskiej i która nie została wymieniona w załączniku III

do tego rozporządzenia – w dalszym ciągu znajduje zastosowanie do sytuacji uchodźców politycznych, którzy powrócili do ojczyzny przed zawarciem tej umowy dwustronnej i przed wejściem w życie tego rozporządzenia.

- 29 Na wstępie należy zauważyć, że w ocenie Casa Județeană de Pensii rozporządzenie nr 1408/71 nie znajduje zastosowania w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym z uwagi na zawarcie umowy dwustronnej, której art. 5 stanowi w szczególności, że wszelkie zobowiązania Rumunii wobec greckich uchodźców politycznych będących repatriantami wygasły, jako że Rumunia wypłaciła państwu greckiemu kwotę 15 mln USD, do czego się zobowiązała w tej umowie. Należy zatem ustalić, czy okoliczności postępowania głównego mieszczą się w zakresie stosowania rozporządzenia nr 1408/71.
- 30 W tym względzie warto przypomnieć, że w myśl utrwalonego orzecznictwa chociaż nowe rozporządzenie obowiązuje zasadniczo jedynie na przyszłość, to o ile nie zastrzeżono inaczej, zgodnie z generalnie przyjętą zasadą ma ono też zastosowanie do przyszłych skutków sytuacji powstałych w czasie obowiązywania poprzedniego stanu prawnego (zob. wyrok Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Aby umożliwić stosowanie rozporządzenia nr 1408/71 do przyszłych skutków sytuacji powstałych w poprzednim stanie prawnym, art. 94 tego rozporządzenia ustanawia w szczególności, w swoim ust. 2, obowiązek uwzględniania, dla celów ustalenia prawa do danego świadczenia, wszelkich okresów ubezpieczenia, zatrudnienia lub zamieszkania ukończonych zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego przed dniem 1 października 1972 r. albo przed datą rozpoczęcia stosowania tego rozporządzenia na terytorium tego państwa członkowskiego (zob. wyrok Duchon, EU:C:2002:234, pkt 23).
- 32 Z uwagi na to, że rozporządzenie nr 1408/71 zaczęło obowiązywać w Rumunii z dniem jej przystąpienia do Unii Europejskiej, a więc z dniem 1 stycznia 2007 r., zakres czasowy rozporządzenia nr 1408/71 obejmuje sytuację taką jak ta, w której znaleźli się małżonkowie Balazs, którzy wobec tego mają od tego dnia prawo powoływać się na jego przepisy.
- 33 Wbrew stanowisku Casa Județeană de Pensii okoliczność, że zgodnie z umową dwustronną wraz z zapłatą kwoty 15 mln USD ustają wszelkie zobowiązania strony rumuńskiej w odniesieniu do praw w zakresie zabezpieczenia społecznego greckich uchodźców politycznych powracających do ojczyzny, pozostaje w tym względzie bez znaczenia.
- 34 Z art. 6 rozporządzenia nr 1408/71 wynika bowiem, że w ramach jego podmiotowego i przedmiotowego zakresu i z pewnymi wyjątkami zastępuje ono postanowienia każdej konwencji o zabezpieczeniu społecznym wiążącej co najmniej dwa państwa członkowskie. Owa zasada zastępowalności ma charakter bezwzględny i nie dopuszcza wyjątków poza przypadkami wprost wymienionymi w treści tego rozporządzenia (zob. analogicznie wyroki: Walder, 82/72, EU:C:1973:62, pkt 6, 7; Thévenon, C-475/93, EU:C:1995:371, pkt 15; a także Rönfeldt, C-227/89, EU:C:1991:52, pkt 22).
- 35 Wśród wyjątków wskazanych w rozporządzeniu nr 1408/71 widnieje ten, o którym mowa w art. 7 ust. 2 lit. c), zgodnie którym bez względu na przepisy art. 6 postanowienia konwencji o zabezpieczeniu społecznym wymienione w załączniku III do tego rozporządzenia pozostają w mocy (wyroki: Habelt i in., C-396/05, EU:C:2007:810, pkt 87; a także Wencel, C-589/10, EU:C:2013:303, pkt 35), pod warunkiem że są one korzystniejsze dla beneficjentów lub jeśli wynikają ze szczególnych okoliczności o charakterze historycznym, a ich skutek jest ograniczony w czasie.
- 36 W rozpatrywanym przypadku istnieje zgodność co do tego, że umowa dwustronna nie została wymieniona w załączniku III do rozporządzenia nr 1408/71. Wynika stąd, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym wskazana umowa została co do zasady zastąpiona rozporządzeniem nr 1408/71, zgodnie z jego art. 6 lit. a).

- 37 Sąd odsyłający oraz rząd rumuński powołują się jednakże na wyrok Rönfeldt (EU:C:1991:52), chcąc wykazać, że wbrew treści art. 6 i art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia nr 1408/71 postanowienia umowy dwustronnej w dalszym ciągu znajdują zastosowanie.
- 38 W owym wyroku Trybunał orzekł, na podstawie art. 45 TFUE i 48 TFUE, że w przypadku pracowników migrujących dwustronne konwencje z zakresu zabezpieczenia społecznego powinny w dalszym ciągu znajdować zastosowanie po wejściu w życie rozporządzenia nr 1408/71, niezależnie od tego, czy zostały wymienione w załączniku III do tego rozporządzenia, o ile z punktu widzenia tych pracowników zastosowanie postanowień tych umów jest dla nich korzystniejsze.
- 39 Należy wobec tego ustalić, czy zasady określone w wyroku Rönfeldt (EU:C:1991:52) mają zastosowanie w okolicznościach takich jak okoliczności rozpatrywane w postępowaniu głównym.
- 40 W tym względzie, po pierwsze, należy zaznaczyć, że jak już wskazano w pkt 34 niniejszego wyroku, zasada zastępowalności ustanowiona w art. 6 rozporządzenia nr 1408/71 ma charakter bezwzględny i co do zasady nie dopuszcza żadnych wyjątków.
- 41 Po drugie, należy przypomnieć, że zasady ustalone w wyroku Rönfeldt (EU:C:1991:52) opierają się na założeniu, że zainteresowany mógł zasadnie oczekiwać, iż będzie mógł powołać się na postanowienia umowy dwustronnej, która obowiązywała w chwili podjęcia przez niego decyzji o przeniesieniu się do innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok Kaske, C-277/99, EU:C:2002:74, pkt 27).
- 42 Z tego powodu w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, w których zainteresowani wyjechali z Rumunii do Grecji w 1990 r., a więc sześć lat przed podpisaniem umowy dwustronnej, owi zainteresowani nie mogli zasadnie oczekiwać, że będą mogli powoływać się na postanowienia umowy dwustronnej, która w chwili powrotu przez nich do Grecji nie została jeszcze zawarta.
- 43 W każdym wypadku należy zauważyć, że w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym małżonkowie Balazs nie domagają się możliwości skorzystania z postanowień umowy dwustronnej. Przeciwnie, domagają się zastosowania w ich sytuacji przepisów rozporządzenia 1408/71. W tych okolicznościach rząd rumuński nie może powoływać się na wyrok Rönfeldt (EU:C:1991:52), chcąc wykazać, że owa umowa dwustronna nadal reguluje ich sytuację.
- 44 W związku z powyższymi rozważaniami należy stwierdzić, że zasady ustalone w wyroku Rönfeldt (EU:C:1991:52), które dopuszczają możliwość odstąpienia od stosowania przepisów rozporządzenia nr 1408/71 na rzecz postanowień umowy dwustronnej, którą co do zasady to rozporządzenie zastąpiło, nie znajdują zastosowania w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym.
- 45 Wynika stąd, że na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w ten sposób, że umowa dwustronna dotycząca świadczeń z zabezpieczenia społecznego należnych obywatelom jednego z umawiających się państw, którzy na terytorium drugiego umawiającego się państwa mieli status uchodźców politycznych – którą państwa te zawarły przed przystąpieniem do Unii Europejskiej i która nie została wymieniona w załączniku III do tego rozporządzenia – nie znajduje w dalszym ciągu zastosowania do sytuacji uchodźców politycznych, którzy powrócili do ojczyzny przed zawarciem tej umowy dwustronnej i przed wejściem w życie tego rozporządzenia.

W przedmiocie ograniczenia skutków wyroku w czasie

- 46 Rząd rumuński zwraca się do Trybunału o ograniczenie w czasie skutków wyroku, w przypadku gdyby Trybunał orzekł, iż umowa dwustronna nie mieści się w ramach wyjątku, o którym mowa w art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia 1408/71.
- 47 Na poparcie swojego wniosku rząd rumuński podnosi, po pierwsze, że jego władze działały w dobrej wierze. Przede wszystkim bowiem ich stanowisko opierało się na utrwalonym orzecznictwie Trybunału, w szczególności na wyroku Rönfeldt (EU:C:1991:52). Następnie, mimo że Komisja wszczęła przeciwko Rumunii postępowanie o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, które na nim ciążyą na mocy rozporządzenia nr 1408/71, stanowisko tego państwa członkowskiego było w toku tego postępowania niezmiennie, przy czym Komisja pozostawiła bez odpowiedzi jego wnioski o przeprowadzenie konsultacji technicznych i o zwrócenie się w tym względzie do władz greckich. Nie można też kwestionować dobrej wiary po stronie władz rumuńskich, argumentując, że inne państwa członkowskie, które stanęły przed podobnymi problemami, zaakceptowały konieczność stosowania przepisów rozporządzenia nr 1408/71, jako że umowy zawarte przez Republikę Grecką z tymi państwami członkowskimi różniły się od umowy zawartej z Rumunią. Wreszcie władze rumuńskie zwróciły się do władz greckich, aby znaleźć rozwiązanie tej sytuacji.
- 48 Po drugie, rząd rumuński zwraca uwagę Trybunału na poważne perturbacje finansowe wynikające z zastosowania z mocą wsteczną wyroku Trybunału. Według szacunków Casa Națională de Pensii Publice (krajowego zakładu emerytur publicznych w Rumunii) dodatkowa kwota, jaką trzeba będzie wypłacić, wynosi 38 560 683 RON (około 8 680 537 EUR). Dodatkowo rząd rumuński zwraca uwagę, że do tej pory wpłynęło blisko 800 skarg tożsamyh ze skargami małżonków Balazs.
- 49 Należy w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wykładnia przepisu prawa Unii dokonana przez Trybunał w ramach kompetencji przyznanej mu w art. 267 TFUE wyjaśnia i precyzuje znaczenie oraz zakres tego przepisu, tak jak powinien lub powinien być on być rozumiany i stosowany od chwili jego wejścia w życie. Z powyższego wynika, że sądy mogą i powinny stosować zinterpretowany w ten sposób przepis również do stosunków prawnych powstałych i ukształtowanych przed wydaniem orzeczenia w sprawie wniosku o dokonanie wykładni, jeżeli spełnione są wszystkie pozostałe przesłanki wszczęcia przed właściwym sądem postępowania w sprawie związanej ze stosowaniem takiego przepisu (zob. wyrok Santander Asset Management SGIIC i in., od C-338/11 do C-347/11, EU:C:2012:286, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 Zatem jedynie w wyjątkowych przypadkach Trybunał, stosując ogólną zasadę pewności prawa leżącą u podstaw unijnego porządku prawnego, może uznać, że należy ograniczyć ze skutkiem dla wszystkich zainteresowanych możliwość powoływania się na zinterpretowany przez niego przepis celem podważenia stosunków prawnych nawiązanych w dobrej wierze. Aby tego rodzaju ograniczenie mogło mieć miejsce, winny zostać spełnione dwie istotne przesłanki, mianowicie dobra wiara zainteresowanych i ryzyko wystąpienia poważnych konsekwencji (zob. wyrok Santander Asset Management SGIIC i in., EU:C:2012:286, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 51 Mówiąc bardziej precyzyjnie, Trybunał stosował to rozwiązanie jedynie w bardzo szczególnych okolicznościach: w szczególności gdy istniało ryzyko wystąpienia poważnych reperkusji finansowych ze względu między innymi na znaczną liczbę stosunków prawnych nawiązanych w dobrej wierze na podstawie przepisów uważanych za skuteczne i obowiązujące oraz gdy okazywało się, że osoby prywatne oraz władze krajowe dopuściły się zachowań niezgodnych z prawem Unii ze względu na istnienie obiektywnej i istotnej niepewności co do znaczenia przepisów tego prawa, do której to niepewności przyczyniło się ewentualnie również takie samo zachowanie innych państw członkowskich bądź Komisji (zob. wyrok Santander Asset Management SGIIC i in., EU:C:2012:286, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 52 Jak trafnie zauważył rzecznik generalny w pkt 98 i 99 opinii, rząd rumuński nie wykazał ryzyka wystąpienia poważnych trudności. Choć rząd ten zwraca uwagę na 800 skarg tożsamyh ze skargami małżonków Balazs, nigdzie nie podaje, ile konkretnie osób znajduje się w sytuacji porównywalnej do sytuacji tych małżonków. Ponadto rząd ten nie sprecyzował, czy kwota 38 560 683 RON została wyliczona z uwzględnieniem owych 800 analogicznych skarg. W każdym wypadku ewentualne ograniczenie skutków wyroku w czasie nie obejmie tych skarg (zob. podobnie wyrok Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 144).
- 53 Ze względu na to, że drugie kryterium, o którym mowa w pkt 50 niniejszego wyroku, nie zostało spełnione, nie ma potrzeby badania, czy została spełniona przesłanka dotycząca dobrej wiary zainteresowanych.
- 54 W związku z powyższym nie ma podstaw do ograniczenia skutków niniejszego wyroku w czasie.

W przedmiocie kosztów

- 55 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 7 ust. 2 lit. c) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w brzmieniu zmienionym i uaktualnionym rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r., zmienionego rozporządzeniem nr 1992/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z dnia 18 grudnia 2006 r., należy dokonywać w ten sposób, że umowa dwustronna dotycząca świadczeń z zabezpieczenia społecznego należnych obywatelom jednego z umawiających się państw, którzy na terytorium drugiego umawiającego się państwa mieli status uchodźców politycznych – którą państwa te zawarły przed przystąpieniem do Unii Europejskiej i która nie została wymieniona w załączniku III do tego rozporządzenia – nie znajduje w dalszym ciągu zastosowania do sytuacji uchodźców politycznych, którzy powrócili do ojczyzny przed zawarciem tej umowy dwustronnej i przed wejściem w życie tego rozporządzenia.

Podpisy